

היסטוריה

היסטוריה, לימודי חובה – חלק א', 220

שים לב!
השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

חלק I – הלאומיות בישראל ובעמים בראשית הדרך עד 1920

- א. מאפייני תופעת הלאומיות המודרנית והתנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19**
1. המאפיינים של תופעת הלאומיות המודרנית.
 2. המאפיינים של התנועות הלאומיות שהתגבשו באירופה במאה ה-19.
 3. הגורמים לצמיחתן ולהתגבשותן של התנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19.
 4. דפוסי הגשמה של שתי תנועות לאומיות באירופה במאה ה-19: מי שלט במדינה, מטרת המאבק, הכוחות הפעילים שהניעו את המאבק, השלבים העיקריים, הגורמים המסייעים והגורמים המעכבים בניהול המאבק, תוצאות המאבק.
- הערה:** בסעיף זה אין הכוונה לתנועה הציונית.
- ב. התנועה הלאומית היהודית המודרנית ומאפייניה העיקריים**
1. הגורמים לצמיחתה ולהתארגנותה של התנועה הציונית.
 2. התרומה של בנימין זאב הרצל לבנייתה ולארגונה של התנועה הציונית: "מדינת היהודים", תכנית באזל, המסגרות הארגוניות למימוש מטרות התנועה, ניסיונותיו לקדם את קבלת הצ'רטר, ויכוח אוגנדה.
- ג. דפוסי הפעילות של התנועה הציונית בגולה ובארץ-ישראל**
2. פעולותיהם של הציונים בארץ-ישראל עד מלחמת העולם הראשונה: הסיבות לעליות לארץ-ישראל, מפת ההתיישבות, צורות התיישבות, מסגרות פוליטיות, חברתיות וביטחוניות, תרבות וחינוך, אישים וארגונים שסייעו לפעילות הציונים.
- ד. התנועה הציונית והיישוב היהודי בארץ-ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה**
5. הצהרת בלפור: תוכנה, הקשיים הנובעים מנוסח ההצהרה, האינטרסים של בריטניה במתן ההצהרה, כיצד קיבלו אותה הציונים, היהודים המשתלבים והעורבים.

פרק סיכום

נקודות דמיון ונקודות שוני בין התנועה הציונית בראשית דרכה ובין תנועות לאומיות של עמים אחרים באירופה

במאה ה-19

- נקודת דמיון: הגורמים להתעוררות התנועות הלאומיות, המטרות, דרך בנייתן, הדרכים שהן נקטו להשגת מטרותיהן.
- נקודות שוני: הקשיים המיוחדים שעמדו בדרכה של התנועה הציונית.

חלק II – ממדינת מקדש לעם הספר – בית שני

פרק ראשון: יהודה בתקופה הפרסית

ג. עזרא ונחמיה

1. עזרא הסופר – מעמדו, סמכויותיו ופעולותיו לגיבוש שבי ציון: קשיים והישגים.
2. נחמיה – מעמדו סמכויותיו ופעולותיו: קשיים והישגים.

פרק שני: מאפייני ההלניזם

- ג. מאפייני התרבות ההלניסטית כתרבות אוניברסלית, שילוב תרבות המזרח והשפעות מתרבות יוון

פרק שלישי: המפגש בין החברה ביהודה להלניזם

ב. השפעת ההלניזם על החברה ביהודה

1. השפעות המפגש עם ההלניזם על צביונה של החברה היהודית בתחומים: דת, תרבות, אורחות חיים, מפעלי בנייה, שינויים באופייה של ההנהגה (צמיחת שכבת אצולה שלא ממעמד הכהונה ולא מצאצאי בית דוד).

ג. המאבק בין המתיוונים למתנגדיהם ביהודה

1. הכהונה הגדולה מובילה מהלך של העמקת ההתייוונות ביהודה: הניסיון להקים את הפוליס "אנטיוכיה" בירושלים.
2. ה"חסידים" כמובילים את ההתנגדות לתהליך ההתייוונות.

ה. מרד החשמונאים בימי מתתיהו ויהודה המכבי

1. הסיבות למרד החשמונאים.
2. הישגי יהודה המכבי במלחמותיו והסברים להצלחותיו.
3. הוויכוח בשאלת המשך הלחימה לאחר ביטול הגזרות והחזרת החירות הדתית.

פרק רביעי: ממדינה חשמונאית עצמאית לכיבוש רומי וחורבן בית המקדש

- ב. הכתות הדתיות ועיקרי המחלוקת ביניהן: צדוקים, פרושים, איסיים.

היסטוריה, לימודי חובה – חלק ב', 1 יח"ל, 221

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

א. טוטליטריות, אנטישמיות ושואה

2. פרק מבוא – המשטר הטוטליטרי

א. המאפיינים של המשטר הטוטליטרי, דוגמאות מברית-המועצות או מאיטליה הפשיסטית.

ב. ייחודו של המשטר הטוטליטרי כמשטר השולט ומפקח על כל תחומי החיים של האזרחים.

3. נאציזם, מלחמת העולם השנייה והשואה

חלק ראשון: 1939-1933.

א. האידאולוגיה הנאצית, כולל האנטישמיות המודרנית בגלגולה הנאצי, מרכזיות שאלת היהודים באידאולוגיה זו.

ג. המעבר של גרמניה מדמוקרטיה לנאציזם (דרך בניית המשטר הנאצי, כולל המדיניות כלפי היהודים).

ד. השימוש בטרור, הקמת מחנות ריכוז, הרחקת יסודות המתנגדים למשטר והיחס לבני אדם שהוגדרו כריגים, היחס לחולים ולמוגבלים – "המתת חסד" (אותוניה).

ז. מדיניות החוץ של הנאצים – המטרות והצעדים התוקפניים שנקטו הנאצים כדי לממשן. מדיניות הפיוס של אנגליה וצרפת, ההקצנה במדיניות החוץ הנאצית, והתהליך שהביא לתחילת מלחמת העולם השנייה: סיפוח אוסטריה, הסכם מינכן, כיבוש כל צ'כוסלובקיה, הסכם ריבנטרופ-מולוטוב.

חלק שני: ראשית מלחמת העולם השנייה עד "מבצע ברברוסה" (יוני 1941), והמדיניות כלפי

היהודים באזורי הכיבוש.

א. המהלכים הצבאיים העיקריים בחזיתות השונות עד קיץ 1941, והסברים להצלחת הצבא הגרמני בשלב זה. הקרב על בריטניה, כיבושי הגרמנים בדרום מרכז אירופה, החתמת שליטים על הסכמים כפויים במדינות: רומניה, בולגריה, יוגוסלביה, הונגריה.

ב. "הסדר החדש" באירופה – הבהרת המושג, הצעדים השונים שנקטו הנאצים כדי לקדם את הגשמתו.

- חלק שלישי: מלחמת העולם ו"הפתרון הסופי" – מקיץ 1941 עד כניעת גרמניה ויפן ב-1945.**
- ד. ועידת ואנזה – מטרת כינוס הוועידה, נציגי הרשויות שהוזמנו, הנושאים שהועלו בישיבה, מקומה של הוועידה בתהליך ביצוע "הפתרון הסופי".
- ו. דרכי הלחימה של היהודים בזמן ביצוע "הפתרון הסופי":
1. המרד בגטאות – מי היו המורדים, מטרת המרד, קשיי התארגנות, לבטים ודילמות של המורדים, ייחודו של המרד בגטו ורשה לעומת מרידות בגטאות אחרים.
 2. המרידות במחנות ההשמדה – מטרתם וקשיים.
 3. הלחימה של הפרטיזנים היהודים – הלבטים אם ומתי לצאת מהגטו, הקשיים בהצטרפות לפרטיזנים ומאפייני הלחימה.
- ח. תוניסיה בימי הכיבוש הנאצי (נובמבר 1942-מאי 1943) – נסיבות הכיבוש ומטרתו, מדיניות הנאצים כלפי היהודים, עמדת האוכלוסייה המקומית והאליטות הקולוניאליות כלפי היהודים. האם קורות היהודים בתוניסיה בששת חודשי הכיבוש הם חלק מה"שואה"?
- י. יחס האוכלוסייה בארצות הכיבוש באירופה כלפי היהודים בזמן ביצוע "הפתרון הסופי":
1. "הרוב הדומם", משתפי פעולה, מעטים שהסתכנו בנסיונם להציל יהודים.
 2. "חסידי אומות עולם" – הגדרת התואר, מניעים, דפוסי עזרה והצלה.
- יא. עמדת ממשלות בעולם החופשי והיישוב היהודי בארץ-ישראל בשאלת עזרה ליהודים בזמן ביצוע "הפתרון הסופי".
4. פעולות עזרה וניסיונות הצלה מצד היישוב היהודי בארץ-ישראל למען יהודי אירופה.

ב. בונים את מדינת ישראל במזרח התיכון

1. המאבק להקמת המדינה ומלחמת העצמאות בשנים 1945-1949
 - א. עמדת בריטניה ועמדת ארצות-הברית בנוגע לשאלת העקורים ושאלת ארץ-ישראל.
 - ב. חלקם של יהודי ארצות-הברית באחריות לעם היהודי ובלחץ להקמת המדינה.
 - ג. מאבק היישוב היהודי בשלטונות המנדט הבריטי בתחומי ההעפלה, ההתיישבות והמאבק הצבאי (תנועת המרי, מאבק צמוד ומאבק רצוף).
 - ד. העברת שאלת ארץ-ישראל לאו"ם – הדיון באו"ם, עמדת המעצמות, השפעת "המלחמה הקרה" על עמדת המעצמות, החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947, התגובות על החלטת האו"ם בקרב היישוב היהודי והפלסטיני ועמדת מדינות ערב.
 - ה. מלחמת העצמאות – חלק א': הכוחות הלוחמים, מוקדי הלחימה והמפנה – תכנית ד'.
 - ו. ההכרזה על הקמת מדינת ישראל (הוויכוח מתי להכריז על הקמת המדינה), הקמת צה"ל, פירוק המחתרות ומטה הפלמ"ח.
2. מדינת ישראל במזרח התיכון
 - ז. מלחמת ששת הימים: סיבות, תוצאות והשפעות של המלחמה על מדינת ישראל בתחומים שונים, על הפלסטינים ועל מדינות ערב.
 - ח. מלחמת יום הכיפורים: סיבות, נסיבות, תוצאות והשפעות של המלחמה על מדינת ישראל ועל מדינות ערב.
3. עלייה, קליטה ועיצוב החברה והתרבות במדינת ישראל
 - א. העלייה בשנות החמישים והשישים; ארצות מוצא של העולים, סיבות לעלייה, ממדי העלייה דרכי ארגון העלייה ומאפייניה (עליית הצלה, עלייה מבוקרת, עלייה חשאית). תהליך הקליטה: קשיים ושיקולים המשפיעים על תהליך הקליטה. אירועי ואדי סאליב: משמעותם והשפעתם.